

Journal iranian political sociology

Vol. 5, No.11, Bahman2023

<https://doi.org/10.30510/psi.2022.29.440.1814>

The countries of Iraq and Syria were formed after the collapse of the Ottoman Empire due to the formation of the government at the discretion of foreign powers. These countries also suffered many problems during the empire.

The two countries were the result of French and British policies under the Sykes-Picot agreement in the Middle East.

In the historical and sociological study of our government in the two countries, witnessed failed state-building and consequently the inability of absolute powers, quasi-authoritarianism, authoritarianism in governing the country on all structures and provided the ground for political erosion and exhaustion for decades after its people. .

The inability of political power and the use of force in Iraq and Syria provide a fertile ground for dissent and instability in the country, until the civil war, the presence of non-local groups and the intervention of regional and trans-regional government actors in proxy warfare and violent ISIL warring groups Provided

دولت های فرسوده در عراق و سوریه و شکل گیری داعش

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۴/۹

انوش جعفری^۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۶/۶

شهرزاد باطبی^۲

☆ چکیده ☆

پس از فروپاشی عثمانی، کشورهای عراق و سوریه طبق برآیند قرارداد سایکس پیکو شکل گرفتند. طبق بررسی ها زمینه فرسایش این دولت ها به علت دولت سازی ناکام پس از چند دهه فراهم شده است. بی ثباتی این کشورها به دلیل ناکامی در سیاست بوده و مداخله گروه های غیر محلی باعث ایجاد جنگ نیابتی و مبارزه با داعش گردیده اند.

☆ واژگان کلیدی: بی ثباتی، رژیم های غیر قانونی، بازیگران حکومتی، دولت تصنعی، بازیگران منطقه و فرمانطقه ای

^۱چالوس نویسنده مسئول استاد یار، دکترای تخصصی روابط بین المللی عضو هیئت علمی تمام وقت دانشگاه آزاد اسلامی

dr.anoush.jafari@gmail.com

^۲دانشجوی دوره دکترای روابط بین المللی دانشگاه آزاد اسلامی تهران مرکز

اشاره ی دولت فرمانده به دولت های دیگر در خصوص حقوق بین الملل، تحولات سیاسی، تاریخ روابط بوده است. نابسامانی هایی توسط ساختار سیاسی و اجتماعی انقلابی از ۱۶۴۸ تا ۱۸۱۵ باعث دخالت مردم در سرنوشت کشورهای خود گردیده است. همچنین در راستای تشکیل دولت در شرایط بحران حقوق بین الملل شکل گرفت.

مهمترین اهداف یک دولت که از سوی مردم شکل گرفته است ایجاد آزادی و قانونمندی در داخل و قانونمندی در خارج مرزهای آن کشور می باشد و باید به عنوان یک بازیگر منطقه ای پاسخگوی آن ملت در برابر قوانین بین المللی باشد. دولتی که ناتوان در ایجاد رفاه برای مردم، اشتغال زایی، بالا بردن سطح خرید، رفاه، ساختار اجتماعی، امنیت فرهنگ و حاکمیت ناتوان باشد، دولتی فرسوده به حساب می آید.

از سری مشکلات داخلی یک دولت فرسوده می توان به اعتراضات مردم و از سری مشکلات خارج از مرزها یک دولت فرسوده می توان به قدرت سخت قرن بیست که حمایت نظامی را در بر می گیرد و قدرت نرم قرن ۲۱ که پشتیبانی اطلاعاتی را در بر می گیرد و هر دو می توانند مشکلاتی را برای دولت فراهم آورند، دست و پنجه نرم کند که این مشکلات موجب نابودی اقتصادی، سیاسی، اجتماعی دولت میگردند.

اداره یک کشور در تمام ساختارها با ضعف دولت در رکن های اساسی در چارچوب حاکمیت از بین می رود و تنها راهکار جنگ خواهد بود که باعث از بین رفتن قدرت عمومی آن کشور میشود که در سوریه و عراق شاهد آن هستیم.

نارضایتی مردم به دلیل شرایط سرکوب مردمی در کشورهای عراق و سوریه و کاهش سطح هدرت سیاسی به وجود آمده است. سرکوبی دولت حاکم در سوریه با همکاری شوروی توسط حافظ اسد در دهه ی ۱۹۶۰ تا ۱۹۷۰ که فرماندگی نیروی هوایی را برعهده داشت اتفاق افتاد.

کودتای حافظ اسد با به کارگیری خشونت مخالفان را شکنجه، زندانی، تبعید و اعدام نمود. بعد از جانشینی بشار اسد شرایط منطقه سوریه تغییر کرده و از نظام دو قطبی به یک قطبی یا چند قطبی درآمد. و همچنین با به دستگیری قدرت عراق توسط صدام حسین این کشور وضعیت مناسبی از جهت سیاسی و اجتماعی نداشته است.

صدام حسین با استفاده از حزب بعث این کشور را اداره نموده و عراق مبدل به یکی از مکان های خونبار کودتاها پس از استقلال ظاهری شد. اداره نادرست کشورهای عراق و سوریه موجبات تهدید های جهانی و ناگواری داخلی و منطقه ای شد که سبب بیچارگی این دو کشور گشت.

☆ سوال اصلی:

زمینه ی ظهور جنگ خواهان داعش چگونه توسط دولت فرسوده بود وجود آمد؟

☆ فرضیه: گروه‌های غیردولتی خارجی تحت عنوان داعش به علت عدم وجود دولت، بحران‌های متعدد، ساختارهای سیاسی اقتدارگرایانه و نارضایتی مردم محروم بوجود آمد.

روش تحقیق تحلیلی_توصیفی میباشد.

مبانی نظری:

در بررسی شکل‌گیری یک دولت از جنبه‌های سیاسی، بین‌المللی و جامعه‌شناسی نهادهایی فراتر از نهادهای ملی وجود دارند که ماهیت دولت را شکل می‌دهند. به طور کلی می‌توان دولت را وجود روح جمعی در بستر یک سازمان سیاسی معنی کرد. در ابتدا دولتهای خاورمیانه از سیاست‌های اروپایی برای اداره کشور‌های خود استفاده نمی‌کردند. در برخی مناطق در خاورمیانه دولت‌ها تحت نظر نیروهای غربی بودند که این امر باعث شد تا تفکر غربی در بین دولت‌های خاورمیانه‌ای رواج یابد. به این دلیل که سوریه و عراق از زمانی که دولت آنها شکل گرفت تحت نظر دولت‌های دیگر بودن، شکنندگی در آنها تثبیت شد.

حتی رژیم‌های استعماری که دولت نام گرفته‌اند، توانایی اداره و رسیدگی به یک کشور بدون قدرت‌های خارجی ندارند. دولت نیازمند ظرفیت‌سازی با استفاده از اجتماع داخلی خود برای اشراف داشتن بر سرزمین‌های خود می‌باشد. عراق و سوریه از ابتدا در مقابل مخالفان ظرفیت‌پذیری نداشتند به گونه‌ای که صدام حسین و حافظ اسد به دلیل عدم اعتماد به نزدیکان خود آنان را محکوم به مرگ کردند. سوریه و عراق دولتهایی بدون الفبای صحیح دولت‌سازی داشتند که این موجب گشت حاکمیت قانون در این کشورها از بین رود.

در انتخابات ۱۹۸۰ در این دو کشور فقط نام حافظ اسد و صدام حسین تحت عنوان نامزد انتخاباتی در این دو کشور وجود داشت. مردم در نتیجه تست اسارت بودن توسط حکمرانان بد، دچار سرخوردگی خشم و طغیان ویرانگر برای نابودی آن حکومت خواهند شد.

به همین سبب در طی سالهای ۱۹۹۰ تا ۲۰۰۰ عراق تحت فرماندهی صدام حسین به کشوری فرسوده تبدیل شد. "عراق یک کشور بدون استفاده از حکومت خود و جعلی بودن، خصوصاً در زمینه مرزهای سیاسی به شمار می‌آید. در واقع در عراق تحت نظر بریتانیا پس از از بین رفتن امپراطوری عثمان شکل گرفت. معضلات سیاسی و جغرافیایی عراق امروزی به دلیل مشخص‌سازی مرزهای آن توسط انگلیس به صورت سیاسی می‌باشد. با این که مردم تلاش بسیاری برای ایجاد یک حکومت در عراق کرده‌اند ولی به سبب این ویژگی تاریخی هیچگاه در عراق دولت واحد شکل نگرفته و همیشه متعلق به مفهوم دیگری باشد که قومیت‌های مردمی به حکومت برای برقراری امنیت در کشورشان بی‌اعتماد هستند."

(پورسعید_۱۳۸۹_۱۹۰)

با نگاه به دولت عراق می‌توان بی‌اعتمادی سیاسی را یک ویژگی در کشورهای خاورمیانه‌ای تعریف کرد. همانگونه که در عراق برای دولت‌سازی قواعدی رعایت نشده و دائم آن قدرت در دست افراد تکوینی بوده که آن را بین خود توزیع می‌کردند و مانع از ملت‌سازی در عراق گردیدند. واژه‌های ملت‌سازی و دولت‌سازی ممکن است جدید به نظر بیایند ولی در واقع بیش از ۵۰ سال است که از کاربرد واژه دولت فرامانده می‌گذرد...

"با اینکه حکومت‌ها در گذشته سعی در ایجاد اقتدار به وسیله اقدامات نظامی را داشتند، اما عراق هم اکنون نیز نمی‌تواند نیازهای مردم خود را از طریق حکومت بر طرف کرده و اقتدار ایجاد کند که اینها تحت تاثیر شکاف‌های نژادی و مذهبی که شامل شیعه و سنی، کُرد‌ها و اعراب عراق می‌گردند بوجود آمده‌اند." (غرایان زندی_۱۳۸۹_۱۷)

از نظر برخی از متفکران اقتدار تحت تاثیر اعتماد و قدرت در زمینه سیاسی به وجود می‌آید. در کشورهای خاورمیانه‌ای خصوصاً عراق به دلیل وجود از هم گسیختگی حکومت‌ها و دولت‌ها نمی‌توان راجع به اقتدار بانک ملی بحث کرد. اداره کشور توسط نهادهای قانونی، ایجاد حاکمیت می‌کنند. در عراق، رژیم دیکتاتوری صدام حسین آهنگ فقط نهاد‌های قانونی مجلس و احزاب را ارائه داده است موجب عدم ایجاد اقتدار می‌گردد. از نتایج عدم وجود اقتصاد ملی در عراق میتوان به سرکوب و زندانی کردن و همین‌طور شکنجه مردم برای تحت تاثیر قرار دادن خواسته‌های سیاسی ملت اشاره کرد که باعث می‌شود رژیم دیکتاتوری صدام حسین توانایی اداره کشور را نداشته باشد.

☆ تاثیر دولت هاس سوریه و عراق در شکل‌گیری داعش:

این دو کشور به دلیل عدم برخورداری از دولت و داشتن چالش‌های فراوان باعث رشد گروهک‌های جنگی و مخالفان خارجی شده‌اند. رژیم دیکتاتور صدام حسین در طول سال‌ها طریق سرکوب مخالفان توانایی استفاده از مردم کشور در زمینه‌های سیاسی را نداشته است.

مردم عراق که اعتقاد داشتند با ساخته شدن حکومت صدام حسین حمایت از سوی مردم بر وی انجام نمی‌پذیرد، پس از تشکیل این حکومت دچار بحران هویتی شدند که از سمت حکومت و پلیس عراق در بین مردم شیعه و سنی و وهابی تفاوت دیده می‌شد.

همچنین بحث طایفه‌گرایی بستر فعالیت گروه کارا در عراق فراهم نمود.

☆ بحران‌های امنیت و داعش در عراق:

امنیت شامل لایه‌های اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی و سیاسی می‌باشد که دولت‌ها در جستجوی امنیت سلبی می‌باشند. در تاریخ عراق سعی در خرید سلاح‌های سخت‌افزاری برای ایجاد امنیت با تکیه بر سرکوب و زور می‌شد همچنین عدم وجود ارتش در دولت عراق باعث ضعف این دولت می‌شد که در سال ۲۰۰۳، "پل برمر" عدم وجود ارتش در عراق را اعلام داشت و آن را وسیله‌ای برای ایجاد و تامین امنیت در عراق دانست. (الغابی_۲۰۰۷_۲۳۹)

همچنین یکی از عوامل شکل گیری گروهک های تروریستی مانند داعش در عراق به این علت بود که پس از خروج نیروهای آمریکایی، عراق فاقد هرگونه ارتش بود.

☆عدم تشکیل دولت قانونمند در عراق:

اشغال کشور عراق توسط آمریکا بعد از سال ۲۰۰۳ باعث تغییرات سریع در این کشور و به قدرت رسیدن عراق تحت جهت گیری های این کشور در هماهنگی با آمریکا می باشد. (سعد_۲۰۰۹_۱۸۸)

طبق بررسی ها عراق هیچگونه دولت قانونمندی نداشت و این باعث می شد که پلیس نقش سرکوب مردم را برعهده گیرد. همچنین زمینه ی ایجاد گروهک ها در عراق پس از برکناری صدام بوجود آمد.

☆داعش و طائفه گرایی در عراق:

پس از فروپاشی رژیم صدام حسین طایفه گرایی مانع ایجاد یک دولت قوی در عراق می شد که این خود باعث شد که زمینه برای ایجاد گروه کاری شکل گیرد. هنوز در این کشور مهمترین عوامل اجتماعی را علایق مذهبی شکل می دهند که از این بحث می توان تحت عنوان عقلانیت عربی یاد کرد. (الجواهری_۲۰۰۰_۹۸)

هدایت عقلانیت باید در جهت منافع عمومی باشد، این درحالی است که طایفه گرایی مانع این هدایت شد پس موجب ایجاد داعش در عراق گشت.

تفاوت های فرهنگی و اجتماعی در چنین طایفه ها سپه شد که عراق به سه حوزه مجزا تبدیل شود؛

حوزه شمال که شامل کردها، حوزه مرکزی که شامل اعراب و حوزه جنوب که شامل شیعیان عراق می شد.

در جنوب وجود مقبره های امامان و حضور شیعیان باعث شده است جنوب عراق از نظر فرهنگی شیعه رشد کرده و فرهنگ مشابه ایرانیان شیعه داشته باشند. اعراب سنی نیز ساختار فرهنگی مربوط به خود را دارند. افراد این محدوده بسیار متعصب هستند و باعث تشکیل پان عربیسم در جهان عرب شدند. (روحانی_۱۳۸۸)

چند گروه شدن عراقیان شرایط مناسبی را برای مخالفان مسلح ایجاد کرده است.

☆مبنا های نظری سوریه:

بیشتر کشورها در خاورمیانه از نظر قدرت سیاسی افتاده میباشند. دموکراسی و استبداد، درماندگی در اداره ی کشور، اقتصاد نامناسب، چالش ها و بحران ها، سرکوب مردم از جمله اقدامات کودتا کنندگان میباشد.

امروزه سوریه دچار درماندگی سیاسی گشته و از سال ۲۰۱۰ با ایجاد دموکراسی عربی در تونس، درماندگی رژیم سیاسی سوریه به وجود آمد. با ایجاد دموکراسی رژیم اسد دچار مشکلات سیاسی و اقتصادی فراوانی شد اما حکومت مرکزی به طرفداری از رژیم بشار اسد در آمده و زمینه جنگ نیابتی فراهم گشت و دولت سوریه دچار فرسودگی شد. وجود مشکل در بین قدرتمندان سیاسی و مردم و عدم استفاده از قواعد صحیح دولت سازی باعث ایجاد یک دولت ناکارآمد و از بین رفتن حقوق شهروندی مردم می شود. در این میان بیشترین دولت های غیردموکراتیک سرکوبگر پس از جنگ جهانی اول متعلق

به خاورمیانه بوده است. سوریه قبل از طی کردن شبه مستعمرات دچار کودتای از طرف حافظ اسد این که علیه رهبران حزب بعثی در سوریه بود مواجه شد و تحت عنوان یک حکومت قانونی تلاش در جهت حذف مخالفان و برقراری دولت مردمی و دموکراسی داشت.

☆ سوریه و بحران های سرزمینی در آن:

ریشه بحران های سرزمینی به بی ثباتی دولت بر می گردد و دلیل عدم برخورداری بیشتر کشورها از دولت مقتدر نیز همین می باشد.

موجبات عدم توانایی در دولت سازی درماندگی و فرسایش دولت در منطقه نیز همین موضوع می باشد. لازمه های دولت سازی صحیح عقلانیت سیاسی و حیات سیاسی و اجتماعی می باشد که مردم یک کشور در طی دولت سازی خود را جدای از تعلقات نژاد و زبان و دین و مذهب همگی شهروندان یک کشور می دانند. مشروعیت دولت مدرن از طریق انتخاب شهروندان آن دولت با دموکراسی به وجود می آید و یکسری وظایف در قبال شهروندان خواهد داشت. دولت باید استخوان المطار و مسئولیت پذیر و خدمتگزار و ایجاد کننده عدالت در کشور باشد. (قربانی_ ۱۳۹۰_ ۴۵)

دولتی که مشخص نباشد که دست نشانده افراد کشور خود یا دشمن می باشد دولت ناتوان بوده و به سرعت فروپاشی پیدا می کند.

طبق قرارداد "سایس پیکو"، چهارچوب دولت تعریف شده اما هویتی برای آن در نظر گرفته نشده است. سوریه خواهان ایجاد یک دولت مستقل با هویت ملی بود اما با ورود ملی گرای عربی و پیروزی آن، ملی گرایان بر حکومت قالب در آن دوره مسلط شدند و باعث پیدایش دو هویتی شامل هویت عربی که در گفتمان ها استفاده می شد شدند و در طی خشونت نظامی آن دوره باعث دگرگونی در تاریخ و فرهنگ و حکومت سوریه گشتند. (آجورلو_ ۱۳۹۰_ ۷۳)

همگامی برخی مولفه ها با ساختن دولت، ربطی به کودتا، اقتدار گرایی، دیکتاتوری نداشته است. و عدم شکل گیری دولت در سوری تحت شعاع نامزدی یک فرد با نام حافظ اسد که ۱۰٪ رای آورده و حکومت را بدست میگیرد و نخست وزیر تعیین میکنم قرار داشته است.

☆ زمینه های سرکار آوردن بازیگران غیر دولتی داعش در سوریه:

از اشتباهات سوریه که سعی در اداره ی کشور توسط حزب بحث بود، این است که در سوریه ساز و کار های دموکراتیک وجود نداشت و باعث ناتوانی در اداره ی مملکت میشد.

عدم توجه حافظ اسد به جوانان، زمینه ی فساد و قانون شکنی را در این کشور بوجود آورد.

☆ بحران های داخلی سوریه:

بحران های داخلی و خارجی که ریشه در نارضایتی های داخلی داشته است اما دلیل مداوم شدن آنها بازیگران خارجی بوده اند که از این عوامل میتوان به موارد زیر اشاره کرد:

۱_ فساد مالی در سوریه همانند اکثر کشور های جهان سومی.

۲_ کشوری گسترش نیافته با مشکلات زندگی فراوان

۳_ بی عدالتی در قوانین این کشور

۴_ بی توجهی به درخواست های جوانان

۵_ عدم پرداخت ادارات به درخواست مردم

۶_ عدم مدیریت صحیح که شروع بحران سوریه است

۷_ حاکمیت تک حزبی

(قاسمیان_۱۳۹۲_۶۳)

گروهک های زیادی در سوریه فعالیت دارند و داعش تنها یکی از آنها میباشد که علاوه بر آن میتوان گروهک های النصر، ارتش آزاد و غیره را نام برد.

این گروهک ها متفاوت بوده و حتی با یکدیگر نیز دچار درگیری میباشند و عامل پیدایش آنها عوامل داخلی و بحران هایی میباشد که توسط کشور های خارجی ایجاد شده اند.

نکته ی مهم در ایجاد این گروهک ها و جنگ و نابسامانی های سوریه، بشار اسد و سیاست های انعطاف ناپذیر وی میباشد.

☆ تفکر سلفی گری در سوریه و ترویج خشونت برای پدید آمدن داعش:

جنبه ی سلبی جنبش سلفی گری باعث عدم ایجاد نهاد های ایجابی میشود و سلفی گری اصلاحی در سوریه از پایان قرن ۱۹ ایجاد شده است و مشابه جریان سلفی گری ایجاد شده توسط محمد عبود در مصر دارد و با هدف روشنفکری و پیشرفت در مقابله با عقب ماندگی بوجود آمده پس از حکومت عثمانی شکل گرفت.

گروهی از مسلمانان سنی که تحت تاثیر منابع قرآن و سنت بوده و به اسلام پیوستن را "سلفی" گویند. که دو قاعده ی اصلی دارند:

۱_ از سر گرفتن دوباره ی نحوه ی زندگی اهل سنت حجاز

۲_ از بین بردن هرگونه بدئت گذاری

افراد مهم جنبش سلفی گری، "الکواکبی"، "القاسمی"، "رشید رضا" هستند که نقش های مهمی در زمینه های سیاسی داشتند. (خدوری_۱۳۷۲_۱۴۳)

تاسیس "جمعیه الغرا" و "جمعیه التمدن اسلام" توسط مظهر العظمه و بهجت الیبکار از تاسیسات مهم در آن دوره میباشد. پدید آمدن جنبش های سلفی گری سنتی که تحت عنوان محافظه کاری نیز از آن یاد میشود توسط اشخاص تاریخی آن زمان بوده. (عدالت نژاد_نظام الدینی_۱۳۹۰_۷۳)

هدف سلفی‌گری، خشونت و ویران‌سازی برای رسیدن به اهداف بوده و منطبق بر زمان نمی‌گردد و توسط طالبان در سوریه و عراق بوجود آمده است.

☆ پیشینه پژوهش ☆

نحوه‌ی تشکیل شدن داعش در عراق و سوریه:

بی‌ثباتی، سلفی‌گری، فرسودگی حکومت، نابسامانی‌ها، خشونت‌ها، عوامل داخلی و انتقال نا عادلانه‌ی قدرت و دخالت‌های فرمانطقه‌ای باعث پیدایش گروهک داعش گشت.

از عوامل مهم نیز میتوان به سرکوبگری‌ها، استبداد، فشار بر مخالفان، محصور گرداندن قدرت به یک نفر در قرن بیست و یکم در عراق و سوریه اشاره کرد.

و از آنجایی که صدام و حافظ اسد هر دو دیکتاتور بودند، حاضر به پذیرش انعطاف‌پذیری حکومت سیاسی و اقتدار خود با زمان نبودند و باعث ایجاد تفکرات خشونت‌آمیز درون‌کشوری شدند.

در سال ۱۳۹۵، یورگن در کتاب خود با نان " ده روز با داعش " نوشته است:

از وقتی که عراق تحت اشغال آمریکا قرار گرفت، القاعده در آن صعود کرد که در همان سال (۲۰۰۳) از مهم‌ترین افراد القاعده، "الزرقاوی" بود.

هدف الزرقاوی از بین بردن سلطنت اردن با روش توحید و جهاد بود که در طی اشغال عراق توسط آمریکا موفق به این کار نشد.

مقاله‌ی "دیدگاه امنیت بین‌الملل از خاورمیانه و دولت‌های ورشکسته" نوشته‌ی موسوی‌نیا در سال ۱۳۹۰ بیان‌کننده‌ی این است که:

چالش‌های جنگ‌های سرد دولت‌های خاورمیانه‌ای عمدتاً در درون نرزه‌های خودشان رخ داده است. ولی پس از آن این چالش‌ها گسترش پیدا کرده و امنیت بین‌المللی را نیز تحت‌تاثیر قرار میدهند.

در کتاب انتخاب رهبری یا سلطه نوشته‌ی برژنفسکی در سال ۱۳۸۰ بیان شده است:

زمینه‌سازی دولت خاورمیانه برای مداخله‌ی قدرت‌های خارجی از یک سمت، با ادعای این دولت‌ها جهت تهدیدی بودن وضع و از سمت دیگر، طبق اظهار جکسون، به بهانه‌ی حقوق بشر زمینه‌ی دخالت‌های دیگر فراهم میگردد، بوده است.

در آمریکا این دخالت‌ها تحت شعار "کمک به دیگری، کمک به خود" موجب ایجاد تروریسم و تقویت آن شده است.

در مقاله‌ی دولت‌های شکننده و ژئوپلیتیک نوشته شده توسط حجت کاظمی در سال ۱۳۹۵ راجع به خاورمیانه بیان شده است: دولت شکست‌خورده در طی فروپاشی شبکه‌های قدرت آن دولت، به گونه‌ای که دیگر حکومت‌داران قادر به طراحی مجدد آن نمی‌باشند شکل می‌گیرد. که این نظریه را، نظریه‌ی دولت شکست‌خورده مینامند. (کاظمی_۱۳۹۵_۳)

دولت‌های شکست‌خورده به سه دسته تقسیم میشوند.

طبق مقاله ی سلفی_ تکفیری نوشته ی غفاری هشتجین در سال ۱۳۹۳: داعش از سمت کشور های هوادارش کمک رسانی میشود و داعش تجهیزات خود مانند سلاح ها و موشک ها و تانک ها و ... را ازین کشور همچون قطر و عربستان دریافت میکند و این گروهک تعداد زیادی مبارز دارد که نیمی از این افراد را از کشور های دیگر جذب نموده است و در حال حاضر در کشور های سوریه و عراق و لبنان در حال مبارزه است. نقش اصلی در جمع آوری افراد این گروه را عربستان داشته است و تابعیت آنها از کشف اجساد آنها امکان پذیر میباشد و این گروه حمایت های فراوانی در جهت های مختلف خصوصا سلاح ها از سوی عربستان دارند.

در مقاله ی خیز داعش در عراق اثر اسدی در سال ۱۳۸۶ نوشته شده است که:

گروهک داعش تحت خلافت ابوبکر بغدادی شکل گرفته و آغاز فعالیت آن در سوریه بوده و فعالیت خود را هر چه بیشتر در سوریه و عراق گسترش داده است و تغییر نام به دولت اسلامی داده است. شهرت اصلی جهانی این گروهک به دلیل شکنجه ها، قوانین سخت و مجازات هایی بوده که انجام داده است.

در مقاله ی نگاه سازه انگار به ظهور تروریسم در خاور میانه، اثر یزدانی در سال ۱۳۹۳ بیانگر:

شکل گیری داعش و اعتقادات آن توسط مصعب زرقاوی و گروهش اتفاق افتاد. گروهک ابن تیمیه با تفکر و اندیشیدن کاملا مخالف بوده و وی را پدر علم معنوی نیز نامیده اند .

او تفکر را مگر آنکه برای احادیث باشد عامل خلافی میداند.

او هر گونه فکر شیعه و مسیحی و تعامل با انها را مردود و حرام دانسته است و خواهان وهابیت است.

داعش نیز علیه شیعه و مسیحیت بوده و خواهان وهابیت میباشد و با اکثر گروهک های دیگر سنی در سوریه و عراق نیز وارد جنگ شده است.

تاثیر دیگر زمان داعش بر عراق و سوریه، در شال ۲۰۱۱ در حین جنگ بین خوزه های حکومتی و غیر حکمتی بود که از مجددا داعش متولد شد.

همچنین گروه سوم داعش با نقشمندی افرادی از درون منطقه و خارج از آن شکل گرفت.

در مقاله ی نقش القاعده در سوریه، اثر نصر در سال ۱۳۹۲ بیان شده که:

بحران سوریه پیامد هایی چون از بین رفتن نظم، آشوب ها و ناامنی داشت و گروهک ها ازین شرایط بوجود آمده برای عمل کردن به اهداف خود استفاده کردند و اکثر آنها درین زمان وارد سوریه شدند. از جمله مهم ترین گروهک هایی که در آزن زمان فعالیت داشت وارد سوریه شد و تلاش برای اجرای اهداف خود نمود و به این ترتیب سوریه را دچار فروپاشی حکومتی کرد. (نصر_ ۱۳۹۲_ ۱۲۴)

از جمله گروه های خرابکارانه و نابود کننده ی بنیان کشور داعش بود که وارد سوریه شد و هدف ازین بردن مرزهای سیاسی مناطق عراق و سوریه و اردن را دنبال میکند.

این گروه ها با مخالفت علیه دولت کشور ها در هر نوع و صورتی سعی در پیچیده تر شدن بحران داشته و خواهان سیاست جدید خود هستند.

☆ خلاصه ☆

در این مقاله تلاش شده است تا به بررسی بحران ها و جنگ ها و استبداد و رژیم های مختلف با عنایت به سخن و کتاب ها و نوشته های بزرگان و متفکران در این باره شده است که همگی اعتقاد بر این داشتند که نبود حکومت ملی و قانونمندی در جامعه، شرایط را برای تشکیل و گسترش گروهک هایی نظیر داعش در عراق و سوریه فراهم نموده است. دولتمردان و حکومت های نامناسب در این دو کشور باعث از هم گسیختگی ساختارهای کشوری و رشد گروهک های جنگی مخالف با هدف تغییر مرز های سیاسی و دخالت افراد داخلی و خارجی بر قوانین منطقه ای شده اند.

افراد نظامی هدایت کننده ی دو کشور سوریه و عراق موجب فروپاشی حکومت شدند و زمینه ی رشد گروهک ها را فراهم ساختند.

شکنجه ی مردم معترض و عدم پاسخگویی به آنها و این چنین سرکوب هایی موجب نابودی جامعه گشت و در دهه ی هفتاد سعی در حذف و نابودی مخالفان شد.

افراد درون منطقه ای و بیرون منطقه ای نیز تلاش در از هم گسیختگی هرچه بیشتر این کشور ها نموده و جنگ های داخلی شکل گرفت و کشور رو به نابودی پا گذاشت.

آغاز شرایط نابودی سوریه و عراق توسط نیروهایی از داخل همین کشور ها بوده داعش نیز ساخته ی آنها برای تسلط به این کشور ها و پیچیده سازی شرایط در طی جنگ های داخلی کشور برای رسیدن به هدف تغییر سیاسی مرز ها در جنگ نیابتی شکل گرفت و ایجاو تروریسم و دخالت نیروهای خارج از کشوری همچون آمریکا و روسیه درین کشور ها شکل گیرد.

- خدوری_ مجید ۱۳۷۲_ گرایش های سیاسی در جهان عرب_ ترجمه ی عبدالرحمان عالم_ تهران_ بی جا
- روحانی_ حسن ۱۳۸۸_ آشنایی با کشور اسلامی_ تهران_ مشعر
- قاسمیان_ روح الله ۱۳۹۹_ کنکاشی در سوریه_ ریشه ها و پیامدها_ مؤسسه مطالعات غرب افریقا و آسیا
- مقاله ی آجرلو_ حسین ۱۳۹۰_ تحولات سوریه_
- پورسعید- فرزاد ۱۳۸۹- مجله مطالعات -راهبردی- ش ۴۷
- قربانی- فهیمه ۱۳۹۰- بحران سیاسی - تهران- پژوهشکده مطالعات استراتژیک
- عدالت نژاد- نظام الدینی- سیدحسین - سلفیان تکفیر و اندیشه - فصلنامه تمدن اسلامی
- غرایاق زندی- داوود- فرایند ملت - دولت سازی در عراق- تجارب تاریخی - دورنمای آینده- مطالعات راهبردی